

### CONVENȚIA PATRIMONIULUI MONDIAL

#### la împlinirea a două decenii de la adoptare

Ce poate fi comun între piramidele din Egipt și Marele Canion din Colorado? Între Mont-Saint-Michel și Taj Mahal? Sau, urmînd aceeași idee, între Machu Picchu al vechilor incași din Anzi și craterul de la Ngorongoro din Africa orientală? Puține elemente, fără îndoială, dacă n-ar fi vorba de monumente și situri deopotrivă de prestigioase, a căror dispariție ar constitui o pierdere ireparabilă pentru lumea întregă. Ca și pentru fiecare dintre noi în parte.

Aceste monumente și aceste situri sînt înscrise printre multe altele pe o listă comună, aceea a patrimoniului mondial cultural și natural. Vechii greci știau despre cele șapte «minuni» cunoscute ale lumii. Ele au dispărut pînă azi aproape cu desăvîrșire, unele chiar fără a lăsa urme. Dar în lumea în care trăim au rămas mult mai mult decît șapte «minuni». Și este important pentru fiecare dintre noi să evităm dispariția lor, să conservăm mărturiile cele mai semnificative ale civilizațiilor trecute ca și siturile cele mai emoționante ale naturii.

Acesta este obiectivul «Convenției privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural». Această convenție internațională, la care 115 state au aderat pînă în ianuarie 1991, a fost adoptată de Conferința generală UNESCO în 1972. Rolul ei este, în primul rînd, de a defini acest patrimoniu mondial, atît cultural cît și natural, cu alte cuvinte de a întocmi lista monumentelor și a siturilor existente în aceste state, înregistrînd obiectivele considerate a fi de interes excepțional și de valoare universală, a căror conservare interesează prin urmare întreaga omenire. Iar scopul ambițios pe care l-a propus este tocmai organizarea solidarității națiunilor și a oamenilor pentru a contribui cu eficacitate la această operă de conservare.

În acest mod, Convenția se dovedește a fi profund originală, consacrînd importante idei noi.

Convenția reunește noțiunile de natură și de cultură, noțiuni care pînă acum au fost considerate ca fiind deosebite și chiar antagoniste. De fapt, multă vreme aceste două noțiuni au

fost opuse una alteia, considerîndu-se că omul a fost silit să cucerească o natură ostilă, în vreme ce cultura simboliza valorile spirituale. Și totuși, natura și cultura sînt complementare. Identitatea culturală a popoarelor s-a conturat și definit în mediul lor de existență și deseori cele mai frumoase creații omenești își datorează o parte a frumuseții lor sitului în care se află. Pe de altă parte, siturile naturale cele mai spectaculoase poartă adeseori amprenta a numeroase secole de activitate umană. Iar în lumea noastră modernă bunurile culturale și siturile naturale apar deopotrivă amenințate de toate soiurile de degradări.

În același timp, Convenția afirmă existența unui patrimoniu mondial, cu alte cuvinte, comun întregii umanități. În fața anumitor monumente, avem sentimentul cert că ele depășesc cercul cultural al celor care le-au conceput, interesînd pe toți oamenii. De asemenea, anumite frumuseți naturale, indiferent de cît de îndepărtate ar fi, trebuie apreciate ca fiind dăruite fiecăruia dintre noi. Convenția încearcă definirea acestui patrimoniu comun prin întocmirea listei patrimoniului mondial.

Semnînd convenția, statele aderente se angajează să conserve pe teritoriul lor propriu bunurile recunoscute ca avînd o valoare universală excepțională. Statele semnatare prezintă lumii întregi, într-un anumit sens, ceea ce posedă ele mai frumos și ceea ce trebuie să rămînă, ca urmare, intact pentru generațiile viitoare.

Drept consecință a acestei situații, statele respective beneficiază de ajutorul comunității internaționale pentru protejarea acestor bunuri, deoarece Convenția include ideea de acțiune și asigură funcționarea unui mecanism de cooperare internațională destinat ajutorului pentru protejarea patrimoniului mondial.

Acest mecanism se sprijină pe existența unui Comitet al patrimoniului mondial, compus din specialiști venind din 21 de state alese dintre statele care au semnat Convenția. Acest comi-

tet, care se întrunește anual, are două sarcini deopotrivă de importante:

— definește patrimoniul mondial, selecționând bunurile culturale sau naturale care vor face parte din el; este ajutat în acest scop de către ICOMOS (Consiliul internațional al monumentelor și siturilor) și UICN (Uniunea internațională pentru conservarea naturii și a resurselor ei) organisme care examinează în detaliu cererile formulate de către diferitele state și formulează avize;

— administrează «Fondurile patrimoniului mondial» și acordă ajutoare tehnice și financiare statelor care au nevoie de acestea și care formulează cereri în acest sens.

Comitetul patrimoniului mondial este instanța care decide înscrierea pe listă a obiectivelor, la propunerea statelor semnatare ale Convenției. După, cîțiva ani de activitate, lista patrimoniului mondial este încă departe de a fi completă, dar ea se întregește în fiecare an pe măsură ce sînt acceptate de către comitet noile propuneri și în funcție de aderarea unor noi state la Convenție.

A întocmi o asemenea listă a patrimoniului mondial reprezintă o operație delicată și de mare răspundere. De fapt, cum se poate decide că un bun oarecare și nu altul trebuie să primească acea calitate de patrimoniu mondial? Altfel spus, care sînt elementele ce conferă unui bun cultural sau natural o valoare excepțională și universală?

Sub acest aspect, textul Convenției precizează categoriile de monumente, de ansambluri și de situri ce pot fi considerate drept patrimoniu cultural, precum și formațiunile fizice și geologice, mediile de adăpost ale faunei și florei, precum și peisajele naturale care pot fi considerate drept patrimoniu natural. Dincolo de aceste precizări, comitetul a stabilit în detaliu criteriile ce urmează să fie aplicate pentru a se întocmi lista patrimoniului mondial. Un bun cultural, de pildă, trebuie să fie autentic și să fi exercitat o foarte mare influență, sau să conțină o mărturie unică adusă din trecut, sau să fie asociat unor idei și credințe de semnificație universală, sau să constituie o exemplificare excepțională a unui habitat uman tradițional și reprezentativ pentru o anumită civilizație.

Pentru a putea fi considerat ca atare, un bun natural trebuie să exemplifice un anumit stadiu al evoluției terestre, sau să fie reprezentativ

pentru evoluția biologică, sau să conțină locuri de adăpost natural al speciilor amenințate; alte criterii pot fi frumusețea excepțională, prezența unei viziuni spectaculoase, o mare concentrare de animale etc.

Comitetul patrimoniului mondial aplică cu rigoare aceste criterii, pentru a evita ca lista să devină prea lungă și pentru ca ea să nu se transforme într-o simplă enumerare a tuturor siturilor pe care statele ar dori să le vadă figurînd pe listă.

Pe de altă parte, atunci cînd un bun înscris pe listă este amenințat de un pericol grav și precizat, el poate fi înscris pe o listă complementară, aceea a patrimoniului mondial aflat în pericol, măsură care-i va permite să beneficieze de soluții de urgență.

Una dintre cele mai importante realizări ale Convenției a constat din crearea «Fondului patrimoniului mondial», care permite apelul la solidaritatea internațională în beneficiul bunurilor culturale și naturale înscrise pe listă.

Fondul este folosit pentru diferite forme de asistență și de cooperare tehnică: expertize în scopul definirii sau combaterii motivelor de degradare a unor bunuri, sau pentru elaborarea măsurilor de protecție, pregătirea specialiștilor locali în domeniul utilizării tehnicilor de conservare sau de renovare, furnizarea unor materiale care să servească supravegherii unui parc natural, de pildă, sau pentru restaurarea unui monument anume etc.

Fondul patrimoniului mondial este alimentat din mai multe surse:

— contribuții obligatorii ale statelor participante la Convenție, stabilite a fi la nivelul de 1% din contribuția lor la bugetul ordinar al UNESCO;

— contribuții voluntare ale statelor, donații venind de la instituții sau de la persoane particulare, produsul unor campanii naționale sau internaționale organizate în acest scop, sau din vînzări.

Raportat la amploarea sarcinilor, fondul patrimoniului mondial este deocamdată modest, dar el a permis totuși intervenții importante însumînd mai multe milioane de dolari pentru salvarea de bunuri culturale și naturale în Africa, în Asia, în America latină sau în Europa.

Text oferit de Secretariatul patrimoniului mondial din cadrul UNESCO